

Kurikulumska obilježja kreativnosti u nastavi lektire u hrvatskom jeziku u drugom razredu osnovne škole

Banić, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:293739>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Ivana Banić

KURIKULUMSKA OBILJEŽJA KREATIVNOSTI U NASTAVI
LEKTIRE U HRVATSKOM JEZIKU U DRUGOM RAZREDU
OSNOVNE ŠKOLE

Diplomski rad

Čakovec, lipanj, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Ivana Banić

KURIKULUMSKA OBILJEŽJA KREATIVNOSTI U NASTAVI
LEKTIRE U HRVATSKOM JEZIKU U DRUGOM RAZREDU
OSNOVNE ŠKOLE

Diplomski rad

Mentor rada:

Izv. prof. dr. sc. Tomislav Topolovčan

Čakovec, lipanj, 2022.

ZAHVALA

Prije svega, želim se zahvaliti svojem profesoru i mentoru Tomislavu Topolovčanu na pomoći, razumijevanju, strpljenju i predivnoj suradnji. Sretna sam što sam upravo s Vama završila jedan od najvažnijih perioda u svom životu. Hvala!

Hvala svim mojim prijateljima koji su mi uljepšali ove godine studiranja i uvijek bili uz mene bez obzira na sve.

Posebno se želim zahvaliti svojoj obitelji koja mi je omogućila studiranje i tijekom svih godina pružala nesebičnu ljubav i podršku.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POJAM „KURIKULUM“	2
2.1. Nacionalni kurikulum	3
2.2. Školski kurikulum.....	4
2.3. Nastavni kurikulum	4
2.4. Učenički kurikulum	5
3. NASTAVNI PREDMET „HRVATSKI JEZIK“	6
3.1. Kurikulum nastavnog predmeta „Hrvatski jezik“.....	7
3.2. Struktura predmetnog kurikuluma Hrvatski jezik	8
3.3. Učenje i poučavanje nastavnog predmeta „Hrvatski jezik“	9
4. NASTAVA KNJIŽEVNOSTI.....	11
4.1. Čitanje i kriza čitanja	13
4.2. Lektira i nastava lektire	15
5. KREATIVNOST	18
5.1. „Kreativni“ kurikulum	20
5.2. Kreativnost u nastavi	22
6. KREATIVNOST U NASTAVI LEKTIRE.....	24
6.1. Kreativne aktivnosti u nastavi lektire	24
6.2. Primjer pripreme za izvođenje kreativnog sata lektire u 2. razredu osnovne škole	27
7. ZAKLJUČAK	34
8. PRILOZI.....	35
9. LITERATURA.....	39
10. BIOGRAFIJA.....	41
11. IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA	42

SAŽETAK

Školska lektira sastavni je dio nastave književnosti u nastavnom predmetu Hrvatski jezik. Zadaća školske lektire jest razvijati učenikovu kulturu čitanja, književni ukus i čitalačke sposobnosti te ga upoznati s nacionalnom i svjetskom književnosti. Danas učenici sve češće razvijaju negativan odnos prema školskoj lektiri. Razlog tome leži u njenom ocjenjivanju i zastarjelim, nezanimljivim i nemotivirajućim pristupima samoj nastavi. Učitelji često nemaju vremena, prostora, materijala, ali i motivacije za osmišljavanje drugačije i kreativnije nastave. Cilj ovog rada je istražiti u kojoj mjeri aktualni kurikulum potiče kreativnost i kreativno izražavanje učenika i učitelja na satovima lektire i imaju li uopće učitelji prostora za ostvarivanje propisanih ishoda na kreativniji i zanimljiviji način. Također, u radu su prikazane aktivnosti za poticanje kreativnosti na nastavi lektire, a prilagođene su željama, interesima i mogućnostima učenika. U radu su navedene i dvije pripreme za izvođenje nastavnog sata lektire u kojem učenici nisu samo pasivni promatrači, već aktivno sudjeluju u nastavi i razvijaju svoje potencijale. Došlo se do zaključka da suvremeni kurikulum potiče kreativnost i daje kvalitetne preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda u skladu sa željama i mogućnostima učenika uz njihovo aktivno sudjelovanje u nastavnom procesu.

Ključne riječi: kurikulum, kreativnost, lektira, kreativno izražavanje

SUMMARY

The topic of this paper is „Curricular characteristics of creativity in teaching Croatian language and reading in 2nd grade of primary school“.

School reading is an integral part of teaching literature in teaching subject "Croatian language". The task of the school reading is to develop the students reading culture, literary taste and reading skills, and to meet the reader with national and world literature. Today students are developing a negative attitude towards school reading more often. The reason for that lies in her assessment and outdated, uninteresting and unmotivating approaches to teaching itself. Teachers often don't have the time, space and most important the motivation for designing different and more creative teaching. The aim of this paper is to investigate the extent to which the current curriculum encourages creativity and creative expressions of students and teachers in reading classes and whether teachers have the space to achieve the prescribed outcomes in a more creative way. Also, the paper presents activities to encourage creativity in school reading, and they're adapted to students wishes, intrests and abilities. The paper also lists two ways of preparations for conducting a lesson of school reading in which students aren't only passive observers, but actively participate in teaching lesson and develop their potential. It was concluded that the modern curriculum encourages creativity and provides quality recommendations for achieving educational outcomes in accordance with the wishes and abilities of students with their active participation in the teaching process.

Key words: curriculum, creativity, reading, creative expression

1. UVOD

Tema ovog rada je „Kurikulumska obilježja kreativnosti u nastavi lektire u drugom razredu osnovne škole“. Poznato je da je čitanje djelatnost pomoću koje se čovjek emocionalno i intelektualno razvija, snalazi u svakodnevnom životu i koja pruža mogućnost obrazovanja kroz cijeli život. Kako bi se usvojila kultura čitanja, potaknuo književni ukus te poboljšalo stvaralačko, usmeno i pismeno izražavanje, postoji školska lektira kojoj je cilj od učenika stvoriti aktivnog čitatelja. Nažalost, danas učenici lektiru doživljavaju samo kao obvezu koji moraju odraditi kako bi dobili što bolju ocjenu. Takav stav dovodi do smanjenja njihove motivacije za čitanje i negativno utječe na njihov doživljaj književne umjetnosti. Kako bi se to promijenilo potrebno je uvesti nove, kreativnije i zanimljivije metode u nastavu lektire.

Cilj ovog rada je istražiti u kojoj mjeri aktualni Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik potiče kreativnost i kreativno izražavanje učenika i imaju li učitelji mogućnosti izvesti nastavu na drugačiji i učenicima zanimljiviji način. Ovim radom želim pokazati suvremene i kreativne metodičke pristupe pomoću kojih učitelji razredne nastave mogu potaknuti učenike da zavole knjigu i shvate važnost čitanja. Ovu temu odabrala sam zato što smatram da danas imamo puno mogućnosti i prostora za izvođenje nastave koja će biti prilagođena našim učenicima, njihovim željama, interesima i mogućnostima. Rad je namijenjen svim učiteljima koji svim učenicima žele pružiti učenje u zabavnom, opuštenom, zanimljivom i kreativnom okruženju.

U radu se primjenjuje teorijsko-komparativni pristup istraživanja ove problematike (Anderson, 2005; Creswell, 2012; Dubovicki i Topolovčan, 2020a; Dubovicki i Topolovčan, 2020b; Gorard i Taylor, 2004; Matijević i Topolovčan, 2017; Topolovčan, 2016, 2017). Stoga će se proučiti relevantna znanstvena i stručna literatura, na temelju koje će biti dobivene znanstvene činjenice, a potom će se njihovom sintezom ponuditi induktivne konkluzije kojim će se eventualno proširiti teorijski korpus ove tematike.

2. POJAM „KURIKULUM“

Pojam „*kurikulum*“ javlja se još u dalekoj prošlosti. U srednjem je vijeku riječ „*curriculum*“ (iz latinskog jezika) označavala tijek, slijed, kretanje do najpovoljnijeg rezultata, dok se u školskom smislu odnosila na opseg znanja i vještina. U novom se vijeku definira kao redosljed učenja nastavnih sadržaja s obzirom na dob i tako se poistovjećuje s nastavnim planom i programom. Pojam „kurikulum“ se kao znanstveni termin prvi put pojavljuje u američkoj reformatologiji i to 1924. godine kada Bobbit objavljuje djelo „How to make Curriculum“ kojim započinje razvoj kurikulske teorije i metodologije o promjenama školskog, odnosno odgojno-obrazovnog sustava.

Postoje brojne definicije kurikulumu, a Milan Matijević definira kurikulum kao „cjelovit tijek u kojem se u logičkom slijedu i stalnoj dinamičnoj isprepletenosti javljaju ciljevi, sadržaji, metode, mediji i strategije te evaluacije u vrlo raznolikim scenarijima i situacijama“ (Bognar i Matijević, 2002). Suvremeni se koncept kurikulumu odnosi na proces učenja, odnosno koja znanja, vještine, sposobnosti, stavove i obrasce ponašanja učenik treba steći; s kojim sadržajima treba biti upoznat; što, kako kada i gdje treba učiti,... Iako postoji mnoštvo definicija kurikulumu, svima je zajedničko nekoliko elemenata koji čini suvremeni kurikulum, a to su: „ciljevi, sadržaji (predmet učenja), organizacija učenja (metode i organizacija) i vrednovanje. Često se pri definiranju, opisivanju i objašnjavanju tih četiriju sastavnica kurikulumu govori o Tylerovoj racionalnosti jer je Ralph W. Tyler etabilirao te četiri sastavnice“ (Matijević i Topolovčan, 2017; Topolovčan, i Dubovicki, 2019).

Pojam kurikulum i njegove definicije proširivale su prostor njegova ustrojstva i primjene. U početnoj fazi kurikulum obuhvaća sadržaj obrazovanja, pa se, na neki način, poistovjećuje s nastavnim planom i programom. Proširivanjem pojma obuhvaćene su unutarnje i izvanjske odrednice obrazovanja. Unutarnje odrednice vežu se uz organizaciju školskog sustava, njegovo didaktičko-metodičko utemeljenje. Izvanjske odrednice odnose se na smještanje školskog ili šire odgojno-obrazovnog sustava u društveni i kulturni kontekst. Zastupljenost različitih sastavnica u kurikulumu uspostavlja sustav (Rosandić, 2013).

Iako postoje brojni teorijski pristupi, s didaktičkog gledišta svi ti pristupi imaju potrebu utvrđivanja onoga što učenici moraju naučiti, određivanja sadržaja kao izvora informacija, utvrđivanja pedagoških standarda, predviđanja različitih sposobnosti i tempa rada učenika, organizacijske i metodičke naputke, stjecanja predviđene kompetencije i razrađenih postupaka vrednovanja.

Kurikulum se utemeljuje na definiranoj svrsi odgoja i obrazovanja. S obzirom na spoznaje o obilježjima razvoja suvremenog društva svrha je odgoja i obrazovanja poticanje i ostvarivanje povoljnih prilika za razvoj ljudskog bića tijekom čitava života u kognitivnome, emocionalnome, konativnome, tjelesnome i dugovnom području. Tako se svaki pojedinac osposobljava za kvalitetan život, aktivno i odgovorno sudjelovanje u zajedničkim vrijednostima ljudskog života i stvaralaštva, čime pridonosi napretku zemlje na svim područjima znanstvenog, društvenog, gospodarskog i kulturnog djelovanja i stvaranja. Učitelj treba aktivno sudjelovati u stvaranju, provođenju, evaluiranju i razvoju kurikuluma jer se tako postiže kvalitetno obrazovanje i učiteljevo stalno stručno usavršavanje (Cindrić, Miljković, Strugar, 2010).

Vlatko Previšić smatra kako se kod strukturiranja kurikuluma kao okvirnog vodiča prakse treba pridržavati sljedećih načela: promišljene i harmonizirane organizacije školskog sustava, jasno formuliranog cilja obrazovanja, postavljanja trajnih i suvremenih zadataka obrazovanja, znanstvenog aktualiziranja sadržaja pojedinih nastavnih područja, nastavnog plana i programa koji uz optimum općih činjenica prihvaća različite posebnosti nacionalnog, međunarodnog, regionalnog i lokalnog, obveznog, izbornog i fakultativnog gradiva, nastavne tehnologije koja potiče aktivnost učenika i njegov kreativni izraz, prosocijalnog samopotvrđivanja učenika, osposobljenog nastavnika primjerenog kurikulumskom trenutku te unutarnjeg i vanjskog vrednovanja učinaka (Previšić, 2007).

Kurikul suvremene škole mora pratiti zahtjeve suvremenih kretanja u odgoju i obrazovanju, treba biti djelotvoran, poticati jednakost i pravednost obrazovnog sustava (Lazarich, 2017).

2.1. Nacionalni kurikulum

Nacionalni kurikulum temeljni je dokument na razini države, odnosno odgojno-obrazovnog sustava te se prema njemu izrađuju ostali dokumenti ili kurikulum prije svega u školi. Nacionalni kurikulum namijenjen je učenicima, roditeljima, nastavnicima, vlastima, poslodavcima i javnosti; definira očekivanja za učenje i postignuća, te utvrđuje nacionalni standard postignuća svih učenika u pojedinim predmetima. Taj se standard može koristiti za postavljanje ciljeva i njihovo poboljšavanje, za mjerenje napretka prema tim ciljevima te praćenje i usporedbu postignuća između pojedinaca, skupina i škola (Cindrić, Miljković, Strugar 2010).

Sadržajnu strukturu nacionalnog kurikuluma kao dokumenta čine sve prethodno navedene sastavnice (vrijednosti, opći ciljevi odgoja i obrazovanja, ciljevi poučavanja, kurikulumska načela, područja poučavanja, integrativni sadržaji, strategije i pristupi poučavanja, kriteriji i načini ocjenjivanja i vrednovanja te kriteriji napredovanja), a neizostavni su sadržaji strukture izvorni i fakultativni programi, suradnja s drugim obrazovnim čimbenicima (obitelj, lokalna zajednica, ustanove za obrazovanje odraslih), profesionalno informiranje, organiziranje nastave za djecu i učenike s posebnim potrebama, organiziranje nastave i školskog rada za djecu nacionalnih manjina, načini informiranja i drugo (Vican, Bognar i Previšić, 2007).

2.2. Školski kurikulum

Dok se nacionalnim kurikulumom želi prikazati kakvu djecu hoćemo, školskim se kurikulumom to želi ostvariti kroz život i rad škole, odnosno procesom učenja i poučavanja. „Školski je kurikulum cjelokupan proces odgoja i obrazovanja koji svaka škola planira za svoje učenike, a nastaje na temelju nacionalnog kurikuluma i primjenom svih njegovih sastavnica“ (Cindrić, Miljković i Strugar, 2010).

Školski kurikulum, osim propisanih nastavnih predmeta i područja, sadrži i izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, aktivnosti s učenicima s posebnim potrebama (daroviti učenici i učenici s teškoćama u razvoju), kulturnu i javnu djelatnost škole i ostale aktivnosti u predmetima i područjima izvan škole. Izvedivost školskog kurikuluma uvjetovana je obilježjima škole i njezinim okruženjem. Možemo reći da je školski kurikulum cjelokupno planirano učenje koje se provodi u školi.

2.3. Nastavni kurikulum

Nastavni kurikulum sastavni je dio školskog kurikuluma. On je izvedbeni dokument sastavljen na metodološkim sastavnicama nacionalnog kurikuluma. Nastavni kurikulum omogućuje ispitivanje učenikovih potreba koje se zatim prevode u ciljeve učenja i ishode koji se nastoje postići. Za postizanje tih ciljeva odabiru se sadržaji, planira se organizacija učenja i poučavanja (metode i strategije) te se utvrđuju vrste i tehnike vrednovanja učeničkih postignuća.

Nastavni kurikulum omogućuje planiranje i programiranje nastavnog rada koje prethodi izvedbi odgojno-obrazovnog procesa. Priprema nastavnog kurikulumu omogućuje promišljanje *drugačije* nastave. U njezinu su obzoru učenici i učitelji određene škole, a otvaraju se mogućnosti eksperimentiranja, akcijskih istraživanja i inovacija (Cindrić, Miljković, Strugar, 2010; Topolovčan, Rajić i Matijević, 2017).

2.4. Učenički kurikulum

Učenički kurikulum stvara se radi individualnog pristupa pojedinom učeniku. On se prilagođava odgojnim i obrazovnim potrebama pojedinog učenika i njegovim mogućnostima, bez obzira radi li se o učeniku s teškoćama u razvoju ili darovitom učeniku. „Učenički kurikulum je izvedbeni i individualni kurikulum pa ga treba prilagoditi potrebama, interesima, ciljevima i sposobnostima učenika, uvjetima učenja u školi i osposobljenosti učitelja“ (Cindrić, Miljković, Strugar, 2010). Podložan je korekcijama ovisno o situaciji i rezultatima formativnog vrednovanja. Važno je uočiti i uvažiti posebne potrebe pojedinca u određenoj situaciji i tako ostvariti otvorenost kurikulumu prema specifičnim promjenama.

3. NASTAVNI PREDMET „HRVATSKI JEZIK“

„Hrvatski jezik službeni je jezik u Republici Hrvatskoj i jezik na kojemu se obrazuju svi učenici. U hrvatskim se školama hrvatski jezik poučava kao materinski ili kao jezik društvene sredine“ (“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019).

Hrvatski standardni jezik polazište je za učenje svih drugih nastavnih predmeta stoga je važno učenike osposobiti za komunikaciju i izražavanje na hrvatskome standardnom jeziku. Prema Kurikulumu, nastavani predmet Hrvatski jezik dijeli se u tri međusobna povezana predmetna područja: hrvatski jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo, kultura i mediji. Hrvatski se jezik poučava na svim odgojno–obrazovnim razinama, a učeći ga, učenici stječu osnove čitalačke, informacijske, međukulturne i medijske pismenosti, što je preduvjet samoaktualizaciji, uspješnom i kvalitetnom školovanju i cjeloživotnom učenju te kritičkom odnosu prema pojavama u svakodnevnom životu.

Svrha je učenja i poučavanja nastavnog predmeta Hrvatski jezik osposobljavanje učenika za jasno, točno i prikladno sporazumijevanje hrvatskim standardnim jezikom, usvajanje znanja o jeziku kao sustavu, slobodno izražavanje misli, osjećaja i stavova te spoznavanje vlastitoga, narodnog i nacionalnog jezično-kulturnog identiteta (“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019).

Vještine slušanja, govorenja, pisanja i čitanje te njihovo međudjelovanje pridonose samospoznaji i spoznaji svijeta koji nas okružuje te omogućuju adekvatno djelovanje i sudjelovanje u osobnim, društvenim, kulturnim i drugim prigodama. Osim nužnosti uporabe hrvatskog standardnog jezika, bitno je osvijestiti i potrebu očuvanja hrvatskih dijalekata i mjesnih govora. Time učenici uče razumjeti i prihvatiti međukulturne razlike i prevladavaju kulturne i jezične stereotipe i predrasude, poštujući pritom jezike drugih naroda. Učenici upoznaju književnost kao stvaralačku jezičnu djelatnost. Učenike se potiče na čitanje i upoznavanje književnosti hrvatskog naroda, ali i svjetske književnosti čime se stječu književna znanja, književna kultura, kulturni identitet i razvija se međukulturno razumijevanje. Vrijednost čitanja i poučavanja književnosti i stvaralaštva očituje se u razvijanju mašte i estetskih kompetencija.

3.1. Kurikulum nastavnog predmeta „Hrvatski jezik“

Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik jedinstven je dokument kojim su povezane sve razine odgojno-obrazovnoga procesa u kojima se uči i poučava hrvatski jezik: osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje, tj. gimnazijsko, strukovno i umjetničko obrazovanje. Svi dokumenti kurikuluma čine jedinstvenu cjelinu, stoga se i čitaju u kontekstu međusobne povezanosti i uvjetovanosti (“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019).

Kurikulumom za Hrvatski jezik utvrđene su specifičnosti obrazovnog područja jezika, književnosti i jezičnih djelatnosti u sljedećim kategorijama: znanje, vještine, stavovi, kreativnost, inicijativnost, estetsko vrednovanje, odnos prema sebi i drugima (Lazzarich, 2017).

Kurikulumom se potiče usvajanje znanja o jeziku, slušanje, govorenje, čitanje i pisanje, a njihovo ovladavanje omogućuje adekvatno komuniciranje i funkcioniranje u društvu. Također, kurikulum uvažava razvoj učenika na svim razinama i potiče ostvarivanje njihovih potencijala uz naglasak na doživljaj radosti i uspjeha u učenju. Kurikulum sadrži nekoliko načela: načelo komunikacijske i estetske funkcionalnosti, načelo teksta, načelo cjelokupnosti komunikacijske jezične prakse, načelo standardnog jezika i zavičajnosti, načelo razlikovanja i povezivanja jezičnih razina, načelo stvaralaštva u jeziku i putem jezika te opća načela postupnosti, primjerenosti, zanimljivosti i unutarpredmetne povezanosti i uravnoteženosti. Tim se načelima u svim sastavnicama predmeta potiče razvoj integriteta, jezičnoga i kulturnog identiteta, osjećaj domoljublja, nacionalne pripadnosti i pripadnosti višekulturnoj i višejezičnoj zajednici europskih naroda (“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019).

Za razliku od klasičke podjele po obrazovnim područjima (književnost, jezik, izražavanja, medijska kultura) suvremenija struktura kurikula, podjelom na jezične djelatnosti i aktivnosti (čitanje, pisanje, govorenje, slušanje), postavlja hrvatski jezik u funkciju. Za svaku jezičnu djelatnost (čitanje, pisanje, govorenje, slušanje) valja navesti posebne odrednice. Tim djelatnostima valja posvetiti punu pozornost u kreiranju predmetnog kurikula jer pomoću njih učenici stječu važne kompetencije, poput kulture čitanja (Lazzarich, 2017). Kurikulum navodi da se odgojno obrazovni ishodi moraju ostvariti sa iskustvenim, problemsko stvaralačkim, istraživačkim, projektnim učenjem i poučavanjem, osobito individualnim, individualiziranim pristupom i suradničkim oblicima rada te uporabom informacijske i komunikacijske tehnologije.

Za pripremu funkcionalnog kurikuluma treba dosta vremena jer bi ubrzana provedba planiranih promjena bila neozbiljna i neučinkovita, prouzročivši improvizaciju i smanjenje kvalitete u nastavi najvažnijeg školskog predmeta. Svaki je kurikulum uspješan ako njegova primjena izmami osmjeh na lica naših učenika (Lazzarich, 2017).

3.2. Struktura predmetnog kurikuluma Hrvatski jezik

„Predmet Hrvatski jezik organiziran je u tri međusobna povezana predmetna područja: hrvatski jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo, kultura i mediji (“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019). Predmetnim područjem hrvatski jezik i komunikacija poučavaju se jezična znanja i ovladavanje jezikom u različitim situacijama. Komunikacijske situacije zahtijevaju od učenika primjenjivanje različitih strategija slušanja, govorenja, čitanja i pisanja radi kvalitetnog izražavanja i prenošenja informacija, misli, ideja i osjećaja.

Stjecanje jezičnih znanja, znanja o jeziku i ovladavanje jezičnim djelatnostima proces je koji uključuje razvoj mišljenja, intelektualnu i emocionalnu angažiranost, socijalni razvoj te motiviranost i potrebu za svrhovitom komunikacijom (“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019).

Predmetno područje književnost i stvaralaštvo utemeljeno je na čitanju i recepciji književnoga teksta koji je iskaz umjetničkoga, jezičnog, spoznajnog i osobnog poimanja svijeta i stvarnosti. Čitanjem književnog teksta potiče se osobni razvoj, razvoj estetskih kriterija, promišljanje o svijetu i sebi te razmjena stavova i mišljenja o pročitanom (“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019). Kurikulumom se potiče čitanje iz užitka i potrebe, stjecanje čitateljskih navika i kulture pa su stoga vrlo važni sadržaji koji učeniku omogućuju slobodan izbor tekstova prema vlastitim preferencijama. Potiče se stvaralačko izražavanje i kritički odnos prema pročitanome.

Predmetno područje kultura i mediji odnosi se na istraživanje veza između tekstova i njihovih oblika, između kultura življenja i društvenih odnosa, međuodnosa autora i publike te visoke umjetnosti i popularne kulture. U središtu je učenikova istraživanja i stvaranja tekst koji, sinkronijski i dijakronijski, predstavlja vrijednosti i predrasude, sukobe i razlike, uvjerenja, znanja i društveno okružje te komunikacijska priroda kulture, koja je istodobno posrednik i

posredovano, a mediji su primarni prijenosnici kulture. (“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019). U drugom razredu osnovne škole predmetno područje „Hrvatski jezik i komunikacija“ zastupljeno je 60%, predmetno područje „Književnost i stvaralaštvo“ 30%, dok predmetno područje „Kultura i mediji“ odnosi samo 10%. Što se tiče satnice, na hrvatski jezik u drugom razredu osnovne škole otpada 175 sati godišnje.

3.3. Učenje i poučavanje nastavnog predmeta „Hrvatski jezik“

Učenje i poučavanje hrvatskoga jezika usmjereno je na učenika radi otkrivanja njegovih potencijala, interesa i potreba te poticanja cjelovitoga jezičnog razvoja i napretka. Ciljevi su predmeta razvijanje sposobnosti uporabe jezika u različitim komunikacijskim situacijama, razvijanje čitateljske pismenosti i kulture, istraživanje iskustava i ideja književnosti, poticanje i vrednovanje vlastitoga stvaralaštva i stvaralaštva drugoga te razumijevanje teksta u različitim kulturnim, povijesnim, međukulturnim i društvenim kontekstima (“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019). Kod učenja i poučavanja hrvatskog jezika uglavnom se koriste komunikacijsko-funkcionalni i holističko-humanistički pristup radi ostvarivanja ciljeva učenja. Kako bi se ostvarili zadani odgojno-obrazovni ishodi primjenjuju se različiti oblici rada i nastave poput: iskustvene nastave, problemsko-stvaralačke nastave, istraživačkog i projektnog učenja, suradnički oblici rada, individualan i individualizirani pristup i drugo, a u izvođenju nastave pomaže svrhovita uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije. Strategije učenja, metode i oblici učenja i poučavanja povezuju se sa sadržajima predmetnih područja hrvatski jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo te kultura i mediji. Glavno sredstvo učenja i poučavanja u nastavnom predmetu Hrvatski jezik jest tekst pomoću kojeg se razvija slušanje, čitanje, pisanje, govorenje i njihovo međudjelovanje.

Učenje i poučavanje književnosti temelji se na doživljajno-spoznajnome, emocionalno-iskustvenom, literarnom i estetskom pristupu književnom tekstu radi interpretacije i vrednovanja, razvoja problemskoga i kritičkoga mišljenja te stvaralaštva. Strategije i aktivnosti učenja i poučavanja književnosti usmjerene su razvijanju kritičkoga, problemskog i literarnog čitanja te na učeničko stvaralaštvo, pri čemu do izražaja dolaze učenikova osobnost i kreativnost potaknuta čitanjem književnoga teksta (“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019).

Prijedlog Nacionalnog kurikulumu nastavnog predmeta Hrvatski jezik pokazao je da i Hrvatska slijedi spomenute trendove jer je popis lektire mnogo fleksibilniji. Naime, u Prijedlogu se nudi popis koji autori nazivaju „otvorenim“ jer nudi mogućnost da učitelji biraju tekstove prema vlastitim profesionalnim kriterijima, a omogućuje im se izbor djela i izvan popisa (Težak & Gabelica, 2019). U prvom i drugom razredu osnovne škole učenik godišnje čita 10 cjelovitih književnih tekstova, od toga 2 obvezna književna teksta. Obavezni književni tekstovi za cjelovito čitanje u 1. i 2. razredu osnovne škole su:

- Grimm, Jacob i Wilhelm, *Crvenkapica, Snjeguljica, Trnoružica*
- Andresen, Hans Christian, *Carevo novo ruho, Ružno pače, Tratinčica*

Učenik tijekom osnovne i srednje škole treba pročitati jedno djelo prema vlastitom izboru. Broj djela za čitanje po vlastitom izboru je neograničen, a učenike valja potaknuti da što više čitanju iz užitka i pritom razvijaju čitateljske navike i kulturu. Zadaća učitelja i nastavnika jest da primjenjuje inovativne pristupe u teoriji i praksi nastavnog hrvatskog jezika i kontinuirano radi na svojem profesionalnom razvoju kako bi održao kvalitetnu nastavu u skladu sa zahtjevima društva. Osmišljava kreativne metode i pristupe poučavanju i oblikuje ih i prilagođava prema potrebama i mogućnostima učenika. Učitelj i nastavnik osmišljava nastavu uzimajući u obzir predznanje učenika, njihove individualne razlike, sposobnosti te kulturnu i socijalnu sredinu u kojoj se nalaze. U nastavi se uvažavaju i prihvaćaju različite osobine učenika i prema tome se stvaraju i izabiru materijali za rad. Učitelj osmišljava različite aktivnosti primjerene učenicima određene dobi, potiče ih na aktivno sudjelovanje u učenju, potiče razvoj kritičkog i kreativnog mišljenja te izražavanja istog.

4. NASTAVA KNJIŽEVNOSTI

Osnovna zadaća nastave književnosti u nižim razredima osnovne škole jest razvijanje senzibilnosti za umjetničku pisanu riječ i uvođenja učenika u svijet književnosti. U razrednoj nastavi uglavnom prevladavaju umjetnički sadržaji dok se znanstveni sadržaji više javljaju u predmetnoj nastavi i tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Kata Lučić navodi da „metodika nastave književnosti potiče i propituje emotivne i misaone procese pri interpretaciji odgojno-obrazovnih sadržaja, istražujući njihovu povezanost i mogućnost razvoja“ (Lučić, 2005).

Kao što sam već navela, tekst je glavno sredstvo u učenju i poučavanju hrvatskog jezika. Osim što ima važnu odgojnu funkciju, tekst je izvor spoznaju i doživljaja, a mora biti prilagođen recepcijskim spoznajama mlađih učenika. Tekstove na kojima se uči i podučava hrvatski jezik treba odabrati prema sljedećim načelima:

- načelo teksta
- načelo cjelokupnosti komunikacijske i jezične prakse
- načelo standardnog jezika i zavičajnosti
- načelo komunikacijske i estetske funkcionalnosti
- načelo razlikovanja i povezivanja jezičnih razina
- načelo stvaralaštva i primjena u jeziku
- primjena jezičnog znanja.

Kvalitetnom interpretacijom i prenošenjem književnog teksta ispunjava se glavna zadaća nastave književnosti – spoznajno, estetsko i emocionalno bogaćenje učenika. Učenici prvih i drugih razreda osnovne škole prema tekstu koji se nalazi u čitankama i na popisu lektire gaje spontan odnos s naglašenom doživljajnom komunikacijom i imaginacijom. U nižim razredima osnovne škole najviše je izražena odgojna uloga nastave književnosti jer učitelj interpretacijom teksta mora kod učenika razviti senzibilitet za „lijepu književnost“ i stvoriti čitalačke navike te pripremiti i osposobiti učenike za estetsko vrednovanje teksta.

Interpretirajući književno-umjetničko djelo učitelj ne smije zanemariti učenikove interese, njegovo iskustvo i doživljajni svijet, stoga je interakcija između čitatelja i književnog djela glavna preokupacija metodike književnog odgoja i obrazovanja u razrednoj nastavi jer je usmjerena na literarnu komunikaciju djeteta koje tek postaje čitatelj (Lazzarich, 2017).

Prema kurikulumu, učenici u 2. razredu osnovne škole iz područja „Književnost i stvaralaštvo“ moraju ostvariti sljedeće ishode: učenik govori o čemu razmišlja i kako se osjeća nakon čitanja/slušanja književnog teksta; izražava opisane situacije i doživljeno u književnome tekstu riječima, crtežom i pokretom; izražava vlastito mišljenje o događajima u priči i postupcima likova; uspoređuje postupke likova iz književnoga teksta s vlastitim postupcima i postupcima osoba koje ga okružuju; razlikuje priču, pjesmu, bajku, slikovnicu, zagonetku i igrokaz po obliku i sadržaju; razlikuje dijelove pjesme: stih, strofa; prepoznaje glavne i sporedne likove; upoznaje se s različitim vrstama slikovnica, zbirki priča, pjesama za djecu; koristi se jezičnim vještinama, aktivnim rječnikom i temeljnim znanjima radi oblikovanja uradaka u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje; istražuje, eksperimentira i slobodno radi na temi koja mu je bliska,...

Kako bi se ostvarili navedeni ishodi „učeniku se nudi stvaralački način izražavanja i mogućnost dokazivanja u kreativnome izričaju koji je bitno drukčiji od klasične provjere znanja. Aktivnosti se mogu ostvarivati individualnim i timskim radom. Ishod se prati i ne podliježe vrednovanju. Učitelj cijeni učenikovu samostalnost i poštuje njegove mogućnosti.“(“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019).

Odnos je učenika prvog i drugog razreda prema književnoumjetničkom tekstu spontan, s izrazito snažnom imaginacijskom i doživljajnom komunikacijom. U susretu s privlačnim književnoumjetničkim tekstom, učenik se otvara cijelim bićem, bez ograda, spontano prima tekst koji potiče stvaralaštvo, ne opterećuje se dijelovima koje ne može primiti i razumjeti, prihvaća onoliko koliko može (Lučić-Mumlek, 2002).

Budući da kurikulum za Hrvatski jezik predviđa razvijanje čitateljskih sposobnosti za svaki obrazovni stupanj, koncept nastave književnosti u nižim razredima valja uskladiti s teorijom čitateljskih kompetencija. Umjesto inzistiranja na nevažnim detaljima i propitivanja faktografskih podataka (broj sporednih likova, boja odjeće glavnih junaka i sl.), valja vrednovati čitateljske kompetencije jer se na taj način može suzbiti formalizam u interpretaciji literarnog predloška i nadvladati pojmovni oblici trivijalizacije nastave književnosti i lektire (Lazzarich, 2017).

4.1. Čitanje i kriza čitanja

Djeca u vrlo ranoj dobi počinju razvijati interes za knjigu (slikovnicu) i slušanje priča, a hoće li se taj interes i dalje razvijati ovisi o okolini u kojoj dijete odrasta (roditeljski dom u kojem se čita, vršnjaci koji pričaju o pročitanim pričama,...). U suvremenom svijetu čitanje je vještina koja je itekako potrebna za opstanak i adekvatno funkcioniranje u društvu, a posljedica je kulturnog razvoja čovječanstva. Želimo li da učenici zavole knjigu, da čitaju redovito i s veseljem, nužno je već od najranije dobi osigurati pozitivna iskustva s knjigom.

Kako se nastava književnosti prvenstveno temelji na čitanju, jedan od osnovnih zadataka škole jest pobuđivanje zanimanja za čitanje u današnje vrijeme krize čitanja i nesklonosti knjizi (Lazzarich, 2017).

Čitanje je proces usvajanja kakva teksta na temelju prethodnog poznavanja barem njegova jezika i pisma, ako već ne i vrsne, stilske, autorske, povijesne i kulturne pripadnosti. Upošljava čitateljsku sposobnost uočavanja, prepoznavanja, povezivanja i tumačenja znakova radi završnog shvaćanja sadržaja, poruke, ideje, značenja ili smisla, za koje se obično drži da ih tekst prenosi (“Hrvatska enciklopedija”).

Čitanje je kompleksan analitičko-sintetički postupak, misaoni proces koji istovremeno objedinjuje više faza koje dovode učenika do pravilnog savladavanja tehnike čitanja i osposobljavanja za razumijevanje pročitano. Te faze su: uočavanje slova kao grafičkog znaka, pretvaranje njegove simbolike u grafičku predstavu, istodobno uočavanje i pravilno izgovaranje glasova u riječi, povezivanje riječi u rečenice koje se čitaju tempom prirodnog govora i na kraju shvaćanje sadržaja, odnosno razumijevanje smisla onoga što je pročitano. Smisao čitanja je razumijevanje poruke koju je pisac, odnosno autor, ostavio u pisanom obliku. Čitajući, učenik razvija sposobnost objašnjavanja, kritičkog stava, oplemenjujući svoje estetske i etičke osjećaje. Kritičko mišljenje predstavlja preduvjet kritičkog čitanja koje treba biti prisutno kod učenika kada čita neko djelo. Dakle, učenika treba osposobiti, vježbati i navikavati da se kritički odnosi prema djelu koje čita (Aleksandar Nađ-Olajoš, 2013).

Čitanje je važno umijeće koje treba činiti zadovoljstvo i radost od početka učenja čitanja, dakle već od prvog razreda osnovne škole. Ako učenici ne čitaju, učitelj ne treba odustajati, već razmisliti kako ih najdjelotvornije poticati na čitanje, kako im približiti knjigu već od prvog razreda osnovne škole (Lučić-Mumlek, 2002). Također, čitanje je oblik intelektualnog rada, a uči se postupno od početka školovanja. Čitanje je osnova svakog učenja, a posebno

individualnog učenja odnosno samoobrazovanja čiji se temelji stječu još u nižim razredima osnovne škole.

Čitanje je cilj u procesu savladavanja vještine čitanja, metoda u procesu recepcije i komunikacije s tekstem i sredstvo u realizaciji odgojno-obrazovnih zadaća. U procesu književnog odgoja i obrazovanja učenik razredne nastave čita i usvaja način rada s knjigom čitanjem tekstova iz čitanke, književne lektire, dječjeg tiska i časopisa. Učenike usmjeravamo i učimo što i kako će čitati... Interes za knjigu se mora razvijati, on ne dolazi sam po sebi, niti samo našim savjetima. Moramo pronalaziti načine kojima ćemo učenike postepeno približavati knjizi, učiti ih i odgajati za knjigu. Ako se djetetu knjiga ranije približi, ako dijete ranije počne komunicirati s knjigom, ono će se knjigom ranije početi služiti (Leniček, 2002).

Učitelj je osoba koja planira, organizira i usmjerava komunikaciju učenika s knjigom. Nastojeći u učeniku potaknuti doživljaje, osjećaje i razmišljanje, učitelj istodobno učenike poučava kako da postanu aktivni čitatelji koji uočavaju i prihvaćaju vrednote literarnog izričaja (Lučić-Mumlek, 2002). Suvremeni svijet preuzela je informacijska tehnologija koja je postala medij masovne komunikacije i tako zamijenila knjigu i čitanje. Javlja se kriza čitanja koja postaje evidentan problem današnjeg društva. Mnogi kao glavnog krivca krize čitanja navode digitalnu tehnologiju i „zaludenost“ mladih različitim zaslonima, a čitanje sa zaslona nije i ne može biti isto kao i čitanje tiskanih knjiga. Učenici traže zabavu i razonodu na drugim mjestima, zaboravljajući na važnost i dobrobiti knjiga. Upozorava se na zabrinjavajuće opadanje pismenosti u svijetu te znatno smanjenje zanimanja za čitanje općenito.

U Hrvatskoj je broj djece koja ne čitaju u konstantnom porastu što korelira s poraznim svjetskim trendovima u području čitanja. Centar za istraživanje tržišta objavio je 2014. godine sljedeće podatke: jednu knjigu godišnje kupilo je 23% građana, nešto više od 50% populacije pročitao je jednu knjigu u godini dana, knjige se najviše posuđuju u knjižnicama, a najviše se čita beletristika. (...) Podaci nisu nimalo ohrabrujući, a čini se da je odnos prema knjizi nepromjenjiva konstanta u našem narodu. Naime, tridesetih godina dvadesetog stoljeća Antun Barac se sustavnije pozabavio problemima literarne komunikacije, a njegovo empirijsko istraživanje recepcije književnih djela pokazuje da je kriza čitateljstva trajno stanje hrvatske književnosti (Lazarich, 2017).

Učitelj je najvažniji čimbenik u poticanju čitanja. Glavni zadatak učitelja je opismeniti učenika, naučiti ga čitati i pisati te poticati ga da izgradi sebe kao osobu. Navedeni zadatka vrlo je težak i odgovoran, ali istovremeno i vrlo bitan jer učenik zasigurno najduže pamti osobu

koja ga je opismenila i vodila kroz početno školovanje i sazrijevanje. Također, vrlo je važno da učitelj potiče učenike da redovito odlaze u knjižnicu i čitaju nešto prema vlastitom interesu jer time rastu i obogaćuju svoj rječnik. Suvremeni učitelj suočen je s brzim napretkom tehnologije koja čini dostupnost informacija lakšom. mladi učenički umovi bombardirani su velikom količinom raznog multimedijskog sadržaja koja čini veliki izazov za učitelja. On se mora boriti za učenikovu pažnju koja ima mnogo veća očekivanja i kako bi to ostvario mora primijeniti nove podjednako raznolike i atraktivne pristupe u skladu s učeničkim interesima.

Učenici razredne nastave su neizgrađeni čitatelji i zato su im potrebna usmjeravanja u komunikaciji s književnoumjetničkim tekstom. Čitatelja koji osjeća i istovremeno razmišlja, moramo odgajati. Stvaranje takvog čitatelja jedan je od temeljnih zadataka nastave književnosti i put prema permanentnom čitatelju koji postupno usvaja kulturu čitanja i kulturu rada na tekstu, čitanjem književnih djela (ulomaka većih cjelina ili kraćih proznih vrsta) kao školskih tekstova i književne lektire (Leniček, 2002).

4.2. Lektira i nastava lektire

Danas je lektira sve više poistovjećuje s obveznim čitanjem u školi, no lektira je mnogo složeniji i kompleksniji pojam. Hrvatska enciklopedija pojam lektira (franc. lecture < kasnolat. lectura) objašnjava kao „čitanje; ono što se čita, štivo (zabavna, laka, popodneva, uzbudljiva, i dr. lektira). Školska lektira obuhvaća dopunsko (obvezno) štivo iz književnosti i drugih nastavnih predmeta.“ (“Hrvatska enciklopedija”).

V. Anić navodi da je „lektira ž (klas. evr.) ono što se čita; čitano gradivo, štivo (zabavna, laka, popularna, školska), tekstovi (čitava djela ili ulomci) koje učenici čitaju po nastavnom planu“ (Anić, 1991).

Iz definicija o lektiri možemo zaključiti da lektiru čine književna djela i sastavni je dio nastave književnosti, lektira je sve ono što se čita, lektirna se djela povezuju i s drugim nastavnim predmetima, a svrha lektire je korištenje knjige u svrhu samoobrazovanja i samoodgoja. Prva asocijacija na riječ „lektira“ je uglavnom škola što je i očekivano budući da je riječ o djelima i tekstovima s kojima se učenici susreću na nastavi književnosti. Lektira je sastavni dio nastave književnosti u svim razdobljima školovanja, a pomoću nje učenici stječu naviku čitanja i upoznaju nacionalna i svjetska djela. Nastavi lektire potrebno je posvetiti pažnju već od prvog školskog dana jer nastava lektire pruža mogućnost individualizacije, uvažava i

potiče izražavanje dječjeg mišljenja, kreativnosti i mašte te razvija znatiželju i ljubav prema knjizi. Sat lektire održava se u sklopu nastave hrvatskog jezika. Lektiri se obično posvećuju dva školska sata mjesečno na kojima se s učenicima razgovara o pročitanoj knjizi, provjerava se njihovo razumijevanje pročitano, a često se provode i različite aktivnosti radi produbljenja razumijevanja i doživljaja knjige.

Na satu lektire, u svim njegovim dijelovima, učenike potičemo da samostalno izlažu ili odgovaraju na pitanja, pritom rabeći svoje izvannastavne bilješke i odabrane dijelove umjetničkog teksta. Tako učenici, kao aktivni sudionici, zauzimaju odgovarajuće mjesto u odgojno – obrazovnom procesu (Lučić-Mumlek, 2002).

Sintagma „*obavezna lektira*“ u učenikovo svijesti izaziva negativne konotacije. Učitelji katkad osjećaju grižnju savjesti što djeca nevoljko čitaju knjige iz lektire. Kultura čitanja postupno se izgrađuje jer je čitanje složen i zahtjevan postupak, tijekom kojeg mlada osoba treba razvijati pozitivan stav prema „lijepoj“ književnosti (Lazzarich, 2017). Negativna iskustva s čitanjem lektire povezana su sa situacijom da se učenike prisiljava na čitanje djela koja im ne odgovaraju u smislu da im nisu zanimljiva ili pak ne odgovaraju njihovim spoznajnim, intelektualnim i drugim mogućnostima. Često zaboravljamo da bi lektira trebala biti puno više od čitanja samo zadanih, obveznih djela – lektira bi treba biti sredstvo poticanja čitanja i to čitanja iz užitka. Negativan stav prema lektiri javlja se zbog obvezatnosti lektirnog popisa, tematske i žanrovske neraznolikosti, lektirnih dnevnika, ocjenjivanja lektire i metodičkog pristupa lektiri, odnosno nezanimljivog načina obrade. Brojna istraživanja u Hrvatskoj pokazuju da naši učenici lektiru smatraju dosadnom i napornom „najčešće zbog nepodudarnosti tematike djela i njihovih interesa i potreba te prisile u vezi s čitanjem. Takav je stav učenika očigledno suprotan temeljnim ciljevima lektire (Težak i Gabelica, 2019).

Rosandić navodi da je kod izbora lektirnih naslova potrebno uvažiti književne interese dobnih skupina jer tematska prilagođenost tekstova pozitivno utječe na razvijanje literarnih interesa učenika mlađe školske dobi (Rosandić, 1975). Kurikulumom za nastavni predmet Hrvatski jezik preporučuje se odabir suvremenih tekstova za poticanje literarnoga čitanja prema načelima: od poznatoga prema nepoznatome, od bliskoga prema udaljenome; tj. učenik se s temom ili žanrom upoznaje na suvremenim tekstovima, a potom produbljuje spoznaje i vještine na tekstovima iz književnopovijesnih i stilskih razdoblja (Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj).

Nastavom lektire najmlađim učenicima omogućujemo da na poseban način dožive slobodu i radost čitanja, što će u budućnosti rezultirati razvijenim navikama i sposobnostima čitanja književnih ostvarenja. Zadaća je nastave lektire poticanje učenika na radosno i spontano čitanje književnog teksta, na neposrednu estetsku komunikaciju s poetskim i proznim tekstovima (Lučić-Mumlek, 2002).

Autorice Gabelica i Težak navode da djelima školske lektire učenike uvodimo u svijet književne komunikacije pa je stoga izbor djela vrlo važan. Smatraju da je put do uspješnog komuniciranja s književnim djelom vrlo složen što znači da je početak komuniciranja s književnim djelima osobito važan jer će djela koje će dijete pročitati u mlađim razredima osnovne škole utjecati na to hoće li ili neće dijete postati čitatelj (Težak & Gabelica, 2019).

5. KREATIVNOST

Pojam kreativnosti vrlo je kompleksan, a njegovo sustavno proučavanje počinje tek u drugoj polovici 20. stoljeća. Danas možemo pronaći mnoštvo definicija kreativnosti, no zbog kompleksne prirode samog pojma ne postoji univerzalna definicija.

Kreativnost je jedan od najvažnijih aspekata darovitosti, ali svi daroviti ne moraju nužno biti i kreativni.¹ Kreativnost je aktivnost koja daje nove, originalne proizvode, bilo na materijalnom ili duhovnom planu, pri čemu se takvi rezultati bitno razlikuju od ranije postojećih (Vrsaljko i Ivon, 2009). U hrvatskoj enciklopediji kreativnost je definirana kao „sposobnost stvaranja jedinstvenoga i novoga rješenja, ideja, proizvoda i slično. Rezultati moraju biti originalni i statistički rijetki. Kreativni uradak mora u nekoj kulturi biti ocijenjen vrijednim, korisnim, uporabljivim (u području djelatnosti u kojoj je nastao), tj. što je novo ili drukčije nije uvijek i kreativno već je često neprihvaćeno ili čudnovato“ (“Hrvatska enciklopedija”).

Miroslav Huzjak primjećuje da neki u definicijama kreativnost sagledavaju kroz prizmu pojedinca koji proizvodi (kreativnost kao stvaralaštvo), a drugi kao osobinu pojedinca, tj. „sposobnost uočavanja neobičnog“. Stoga nudi sljedeću definiciju kreativnosti: „Kreativnost (hrv. stvaralaštvo) tvornička je sposobnost koja može, ali i ne mora biti osobina darovitog pojedinca. Sam pojam kreativnosti obilježen je dvojbama u shvaćanju i definiranju pojma; ipak, kao osobine kreativnosti uzimaju se dva elementa:

- o kreativni pojedinac uočava, vidi, doživljava, kombinira stvari i pojave na nov, svjež, neuobičajen način
- o kreativni pojedinac proizvodi nove, neuobičajene, drukčije ideje i djela“ (Huzjak, 2006).

¹ Kreativnost treba razlikovati od darovitosti jer daroviti na produktivan ili reproduktivan način postižu iznadprosječne rezultate, ali pri tom ne stvaraju ništa novo što je krajnji rezultat kreativnosti.

Ladislav Bognar (2008) razlikuje četiri kategorije kreativnosti:

1. Kreativna osoba. Svaka osoba posjeduje kreativni potencijal, a hoće li se on aktualizirati ovisi o brojnim činiteljima kreativnosti.

2. Kreativni produkt. Sastavni je dio ličnosti i kreativnog procesa, a predstavlja određenu novinu na već postojeće stanje, originalnost te korisnost za cijelo društvo. Treba istaknuti da kreativan produkt nije uvijek neophodan pratitelj kreativnog procesa. U nastavnom radu teško je odrediti i definirati kreativni produkt. On nije u ocjeni koju učenik dobije, nego se nalazi u metodičkoj kreativnosti učitelja.

3. Kreativni proces. Način stvaranja kreativnog produkta. Proces mora dovesti do neobičnih ideja, stvarati različite kombinacije staroga, odnosno nadograđivati nove ideje na već postojeće stanje.

4. Kreativna okolina. Odnosi se na društvo u kojem pojedinac živi, koja svojim odnosom prema njemu potiče ili sputava kreativni razvoj (Bognar i Somolanji, 2008).

Kreativnost je urođena sposobnost svih ljudskih bića, a ne samo odabranih pojedinaca stoga postoji mogućnost da se kreativni pojedinac može „odgojiti“ u nastavnom procesu. Da bi to bilo izvedivo mora postojati kreativni učitelj, tj. nastavnik. Suvremeni svijet karakteriziraju brze i česte promjene, a mi se moramo naučiti nositi s tim promjenama i uvoditi novitete. Upravo je kreativnost i kreativan način razmišljanja izvor tih promjena. U skladu s time, školski bi kurikulum trebao obuhvatiti i što više promicati učenje kreativnog mišljenja. Škole će time postati uspješnije u pripremanju mladih ljudi za nošenje s promjenama i izazovima današnjeg doba.

Razvojne mogućnosti kreativnosti su neograničene i zato ovaj fenomen nikada do kraja i neće biti istražen. U kreativnom procesu uvijek se ogledaju individualne stvaralačke posebnosti, koje naročito dolaze do izražaja u originalnosti stvaralačkih postupaka, brzini uočavanja i rješavanja problemskih situacija, bržem i produktivnijem usvajanju znanja. Kreativnost se razvija radom, djelatnostima, učenjem. Međutim, metodološka i didaktička istraživanja slabo su razvijena u ovoj oblasti. Potreban je interdisciplinarni pristup kako bi postojeći sistem odgojno-obrazovnog rada u školi bio podignut na višu razinu (Stevanović, 1986). Kada se govori o dječjoj kreativnosti, govori se o tome da djeca stvaraju ideje, organiziraju informacije, razmišljaju o koncepciji pitanja. To je stav koji treba razvijati kod

djece kako bi im se pomoglo razumjeti svijet u kojem žive. Temeljni je cilj da se djeca (i mi kao njihovi učitelji) ne boje ideja (Simel i Gazibara, 2013)

5.1. „Kreativni“ kurikulum

Prema Lazzarichu, „kurikulom za Hrvatski jezik utvrđene su specifičnosti obrazovnog područja jezika, književnosti i jezičnih djelatnosti u sljedećim kategorijama: znanje, vještine, stavovi, kreativnost, inicijativnost, estetsko vrednovanje, odnos prema sebi i prema drugima“ (Lazzarich, 2017). Suvremeni kurikulum rađen je „po mjeri učenika“ što znači da je učenik u središtu nastavnog procesa, a uz to je i rasterećen suvišnih obrazovnih sadržaja kako bi se mogao ostvariti učinkovitiji način učenja i na bolji te kvalitetniji način prenijeti i usvojiti nastavni sadržaj. Nastavni sadržaji postaju fleksibilniji i prilagođeni su potrebama i mogućnostima učenika. Stari je školski sustav počivao na sadržajima koji su se morali usvojiti, dok noviji sustav u središte stavlja određivanje obrazovnih ciljeva koji se žele ostvariti. Dakle, u središtu interesa novog sustava je ono što se nastavnim sadržajima može i želi ostvariti – obrazovni ciljevi, i načini njihove realizacije – metodički modeli rada. Novim kurikulumom prevladano je mišljenje da su nastavni sadržaji sami sebi svrhom, razvila se svijest da su oni zapravo sredstvo kojim se postiže odgojno-obrazovni cilj, odnosno sredstvo kojim se učenika osposobljava za određeni proces ili radnju. Razlika između starog i novog školskog sustava je ta da su u starom sustavu nastavni sadržaji koje je učenik trebao savladati bili u središtu pozornosti, dok novi sustav u središte interesa stavlja učenika i njegove obrazovne potrebe.

Kurikulum načelom didaktičkoga prijenosa poštuje spoznaje temeljnih znanosti predmeta, jezikoslovlja i znanosti o književnosti, kao i njima srodnih obrazovnih i komunikacijskih znanosti. Stavljajući učenika u svoje središte, potiče ga da stečene spoznaje primjenjuje u svakodnevnome životu i međudjelovanju s drugim pojedincima, zajednicom i kulturom u cijelosti (“Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj,” 2019). Novim kurikulumom mijenja se i uloga svih sudionika u odgojno-obrazovnom procesu, učitelj od predavača postaje kreator nastavnog procesa, dok učenici aktivno sudjeluju u svim etapama nastavnog procesa. Nastavni proces podrazumijeva kreativnost u svim svojim etapama. Naime, u Kurikulumu nastavnog predmeta Hrvatski jezik, kreativnost, stvaralaštvo i razvoj talenata svakog pojedinca javljaju se kao važne zadaće i cilj obrazovanja. Problem se javlja u implementaciji tih zadataka u nastavni sadržaj gdje poticanje kreativnosti uglavnom ostaje nedorečeno i uvelike ovisi o osobnim

afinitetima pojedinca. Razlog tome je što je kreativnost složen znanstveni pojam koji je teško definirati, ocijeniti kvalitetu kreativnog uratka, a i kreativan rad zahtijeva više vremena, materijala i adekvatan prostor za realizaciju zadataka. Također, važno je uzeti u obzir i učiteljevu kreativnost te želje, mogućnosti i sposobnosti učenika.

Marko Stevanović pojmom kreativnosti u školi definira na sljedeći način: „Skup pedagoško-psiholoških, organizacijskih i didaktičko-metodičkih mjera kojima se postižu progresivne promjene u planiranju, organiziranju, realizaciji, elaboraciji i aplikaciji odgojno-obrazovnog rada u kreativnim interakcijskim odnosima učitelja i učenika i aktivnoj participaciji nastavnih sadržaja i povezivanju škole i društvene sredine“ (Stevanović, 2004).

Frontalni oblik rada, tj. predavačka nastava, novim kurikulumom zamijenjena je individualnim radom i radom u skupinama što pridonosi razvoju socijalnih vještina i pripremanju za život i rad u društvenoj zajednici. Ovakav način rada od učitelja zahtjeva bolju pripremu i veću kreativnost jer jedino kreativan učitelj može potaknuti kreativnost kod učenika odabirom adekvatnih zadataka, metoda, sredstva i pomagala kojima će ostvariti odgojno-obrazovne ishode. Novim kurikulumom nastava se prilagođava učenicima radi poticanja radoznalosti i kreativnosti pomoću iskustvenog učenja. Od učenika se zahtjeva veće sudjelovanje u kreiranju nastavnih jedinica što također potiče i kreativnost. Sve više dolazi do izraza problemska, projektna i istraživačka nastava te suradnički oblici učenja, rad u paru ili skupinama.

Novi odgojno-obrazovni sustav je otvoren, u njemu nema gotovih i nametnutih rješenja, a prva i najvažnija učiteljeva zadaća je probuditi u učenicima užitek učenja i tada učinci neće izostati. Novi sustav ostavlja mogućnost kreativnog izričaja i učenika i nastavnika (Vrsaljko i Ivon, 2009). Suvremeni kurikulum nudi slobodu u implementaciji kreativnih sadržaja u nastavni proces, no to ponekad nije lako jer zahtjeva promjenu tradicionalne škole u otvorenu, humanističku i kreativnu zajednicu koja uči. Kako bi se poticala kreativnost i razvio kreativni kurikulum potrebno je učiteljima omogućiti prostor, vrijeme i materijale za kreativan rad, ali isto tako i poučavati učitelje o načinima i mogućnostima poticanja kreativnosti u razredu i na koji način mogu odgojno-obrazovne ishode ostvariti na zanimljiviji i učenicima zabavniji način. „Korist od ovakvog načina rada i promišljanja je neupitna, jer samo učenici koji su naučili kreativno rješavati problem, koji su fleksibilni i originalni u razmišljanjima, koji su naučili suradničkom učenju i poštivanju različitosti, mogu aktivno sudjelovati u društvu“ (Koludrović i Reić Ercegovac, 2010).

U poglavlju 3. *Nastava književnost* navela sam neke odgojno-obrazovne ishode koje moraju ostvariti učenici u drugom razredu osnovne škole. Uz odgojno obrazovne ishode nalaze se i preporuke za ostvarivanje istih u kojima možemo vidjeti da se teži timskom radu, individualiziranom pristupu svakom učeniku prema njegovim afinitetima i mogućnostima i ono najvažnije, potiče se kreativnost i stvaralačko izražavanje. Možemo zaključiti kako aktualni Kurikulum itekako potiče dječju kreativnost i apelira na što veću angažiranost učenika u nastavnom procesu. Također, takvim načinom rada ostvaruju se ishodi iz međupredmetnih tema i priprema se učenika za život i rad u zajednici.

5.2. Kreativnost u nastavi

„Vjerujem da je kreativnost u odgoju i obrazovanju jednako važna kao i pismenost i trebamo se jednako prema njoj odnositi“ kaže u svoj izlaganju o kreativnosti Ken Robinson, engleski pedagog (<https://www.youtube.com/watch?v=iG9CE55wbtY>). Danas ljudi u školama provoda veliki dio života (cijelo djetinjstvo i mladost) što za sobom povlači pitanje o smislu nastave koja nije okrenuta kreativnosti kao jednoj od najvažnijih ljudskih karakteristika. Važnost poticanja kreativnosti i kreativnog mišljenja jedno je od ključnih obilježja suvremene nastave kako u svijetu tako i kod nas. Kako bi se to moglo ostvariti, potrebno je stvoriti i provoditi kurikulum koji podržava kreativnost učenika te posebno educirati učitelje za provođenje takve nastave.

Jedan od najvećih izazova suvremene pedagogije jest omogućiti pogodne uvjete za kreativno stvaralaštvo u školi s ciljem da škola postane mjesto koje će pripremati učenike za aktivan rad i djelovanje u društvu. Suvremena škola je stvaralačka i suradnička zajednica stvorena po mjeri učenika, s ciljem poticanja samoaktualizacije, slobode izražavanja, fleksibilnosti i originalnosti. Ona je ključni element u razvoju društva, koje potiče promicanje slobodnog i stvaralačkog mišljenja gdje su nove, neobične i originalne ideje i inovacije i više nego poželjne (Stoll & Fink, 2000). Da bi se učenici mogli kreativno izraziti moraju biti motivirani i razvijati vlastite ideje i interese, no da bi kod učenika razvili takve sposobnosti, učitelji te sposobnosti prvo moraju razviti kod sebe. Kreativnost učitelja pretpostavka je za razvoj kreativnosti učenika, to je osobina koja se može i mora steći i odgajati. Samo radoznao učitelj koji je otvoren prema novim idejama i inovacijama može stvoriti povoljnu i poticajnu razrednu klimu za razvoj kreativnosti. Stvaranjem pozitivne razredne klime osiguravaju se uvjeti za poticanje individualnosti u radu i postepeno se izgrađuje motivacija i nezavisnost.

Također, jedan od ključnih elemenata u razvoju kreativnosti u nastavi je i učiteljeva komunikacija tijekom nastavnog procesa te usklađivanje kurikuluma sa sposobnostima i interesima svakog učenika.

Starko smatra da „postoje najmanje tri stvari koje učitelji mogu učiniti kako bi kreirali razred u kojem će jačati kreativnost: razvijati kod učenika stav i vještine kreativnosti, poučiti učenike kreativnim metodama u svom predmetu i razvijati razred otvoren za kreativno rješavanje problema“ (Starko, 2010). Suvremena nastava fokusirana je na uočavanje i traženje problema, a ne isključivo na njihovo rješavanje koje rezultira jednim točnim odgovorom i prihvaćanjem mišljenja učitelja. Divergentnim se pitanjima i zadacima potiče razmišljanje, povećava motivacija i aktivnost učenika, te razvija njegova mašta i želja za istraživanjem. Kako bi potaknuli kreativno ponašanje učenika potrebno je: uvažavati neobična pitanja, uvažavati maštovite i neobične ideje, pokazati učenicima da su njihove ideje vrijedne i osigurati vrijeme u nastavi kada se ne vrednuje kako bi se učenici mogli opustiti i nesmetano izraziti. Bognar smatra da „implementiranje tih načela u nastavu podrazumijeva filozofiju nastave u kojoj učenike i studente ne učimo kako su svi problemi riješeni i samo treba naučiti točne odgovore i usvojiti njihova rješenja. Nasuprot tome hrabrimo ih da uočavaju probleme i postavljaju (često i nezgodna) pitanja, da shvate da još ima mnogo posla za mlade i sposobne ljude. To je nastava u kojoj nastavnik ne nameće svoje mišljenje i svoja rješenja nego je otvoren za različite nove mogućnosti.“(Bognar, 2012).

Danas se sve češće koristi oblik rada „učenje rješavanjem problema“ u kojem učenici samostalno istražuju i otkrivaju suočavajući se pritom s nizom problema koje samostalno moraju riješiti. Ovakvim načinom rada razvijaju se kreativne sposobnosti, sposobnosti apstraktnog mišljenja, razvija se samostalnost, ustrajnost i samopouzdanje. Uloga učitelja je da organizira i realizira nastavne sadržaje, motivira i formulira stvarne probleme i potiče i osposobljava učenike za aktivno korištenje različitih informacija, aplikacija i medija u svrhu rješavanja problema. Možemo zaključiti da kreativni potencijali u nastavi mogu rezultirati kreativnim uradcima ako slijedimo preporuke Kurikuluma i omogućimo učenicima da svojim prijedlozima i željama sudjeluju u kreiranju nastave.

Stevanović smatra da kreativnost u nastavi potiče moć zapažanja, radoznalost, upornost u formiranju vlastitih misli, razvijanje inicijative, samostalnosti, formiranje čovjeka novog duha. To je učenje u akciji uz nadahnute ideje u kome dominira duh tragalaštva, radoznalosti i inspiracije. Kreativac je u stvari istraživač. On stječe nova znanja, izražava različita iskustva i oslobađa emocije (Stevanović, 1986).

6. KREATIVNOST U NASTAVI LEKTIRE

Iako kreativnost u nastavi, pa tako i u nastavni lektire, nije velika novost, s obzirom na opsežnost nastavnog predmeta Hrvatski jezik i broj lektirnih djela koje učitelji i učenici trebaju obraditi, dolazi do monotonosti. Naime, učitelji jednom isprobanu, uspješnu formulu počinju koristiti na svakom satu lektire i tako demotiviraju učenike, a pritom zasigurno i smanjuju učeničku kreativnost. Kako bi se to promijenilo, svaku knjigu, svako lektirno djelo treba promatrati na drugačiji način. Svako je djelo jedinstveno i zahtijeva drugačiji pristup i obradu. Zadaća je učitelja stvoriti poticajno okruženje u kojem će učenici inspirirani književnim djelom i postavljenim problemima, razvijati ideje, maštu i kreativnost. Učenici će uživati u kreativnom procesu rješavanja postavljenih problema i zadataka, ali i u konačnom rezultatu.

Osnovna pretpostavka kod kreativnog pristupa nastavi lektire je individualizacija sadržaja koja podrazumijeva da će pojedini učitelj za svoje učenike pripremiti aktivnosti za koje smatra da će najbolje približiti književno djelo njegovim učenicima s obzirom na njihove interese i mogućnosti. Gabelica i Težak smatraju da na taj način učitelj u svaku ideju koju osmišljava unosi i dio sebe i misao na svoje učenike, za koje priprema aktivnost, To je pravi kreativni proces, koji će imati dalekosežne pozitivne rezultate; svakako mnogo bolje od onih postignutih u nastavi koja se izvodi prema gotovim metodičkim pripremama (Težak i Gabelica, 2019).

6.1. Kreativne aktivnosti u nastavi lektire

Gabelica i Težak navode kako „ideje žive samo ako se dijele“ pa će u nastavku prikazati nekoliko aktivnosti pomoću kojih bi učitelji mogli nastavu lektire učiniti drugačijom, zanimljivijom i kreativnijom. Fokusirati će se na aktivnosti koje su primjerene učenicima mlađe školske dobi, točnije učenicima drugog razreda osnovne škole. Aktivnosti su iz priručnika „Kreativni pristup lektiri“, autorica Gabelice i Težak, a njihove ideje se mogu preoblikovati i doraditi ovisno o konkretnom književnom djelu, dobi učenika i njihovom predznanju (Težak i Gabelica, 2019).

1. Interaktivno pripovijedanje – rušenje četvrtog zida

Prilikom pričanja priče pojedine dijelove možemo popratiti uputama koje zahtijevaju od učenika da rade određene pokrete u skladu s pričom. Autorice navode primjer vlaka, na primjer kada prilikom pripovijedanja kažemo „vlak se nagnuo udesno“ učenici se nagnju kao da se

nalaze u vlaku. Na taj način učenici sudjeluju u prepričavanju i pažljivo prate kako bi znali reagirati na zadanu uputu. Ideje za upute možemo vrlo lako pronaći u svim tekstovima.

2. *Pripovijedanje obogaćeno slikama*

Slušanjem priče učenici u glavama stvaraju određene slike događaja koje čuju prilikom pripovijedanja. Kako bi razbili monotoniju, ponekad pripovijedanje možemo popratiti gotovim slikovnim priložima. Primjerice, scena kada Crvenkapica korača šumom prepuna je različitog cvijeća i drveća pa tu scenu možemo slikovno prikazati učenicima i naučiti nekoliko vrsta cvijeća. Slikovni prikazi moraju biti kvalitetni i dovoljno veliki kako bi ih svi mogli vidjeti. Za kvalitetno prikazivanje fotografija možemo koristiti i tehnologiju tako da zamračimo prostoriju, stvorimo povoljnu atmosferu i kako pripovijedamo priču, fotografije prikazujemo na projekcijskom platnu. Naravno, nije potrebno svaki dio priče obuhvatiti slikom, a poželjno je koristiti i različite zvukove i zvučne efekte.

3. *Priča iz vrećice*

Za ovu aktivnost potrebna nam je vrećica koju pomno odabiremo i ukrašavamo jer nam je i ona svojevrsan rekvizit za pripovijedanje. Vrećicu možemo ukrasiti tako da na nju napišemo naslov i autora književnog djela ili da oslikamo naslovnu stranicu tog djela. U vrećicu stavljamo rekvizite koji su povezani s motivima u priči. Na primjer, za bajku „Pepeljuga“ u vrećicu možemo staviti staru krpu, cipelicu, štapić, malenu bundevu, figuricu kočije i druge predmete koji su povezani s bajkom. Prilikom pripovijedanja, kada spomenemo neki motiv ili predmet koji je povezan s likom, iz vrećice vadimo taj rekvizit i stavljamo ga na stol ispred sebe. Kada završimo s pripovijedanjem, na stolu će se nalaziti niz predmeta poredanih redom kojim su se pojavljivali u priči. Pomoću njih će učenici moći lakše prepričati priču i zapamtiti ključne događaje.

4. *Priča u kutijici – diorama*

Za ovu aktivnost potrebno je napraviti scenu iz priče unutar neke kartonske kutije. Moguće je i napraviti nekoliko scena koje će učitelj postupno otkrivati učenicima kako bude pripovijedao priču. To stvara napetost kod učenika i povećava znatiželju o budućim događajima.

5. *Prepričavanje po postajama – pripovjedna staza*

Za učenike razredne nastave prepričavanje je vrlo zahtjevan zadatak stoga je prostorno prepričavanje savršeno da se učenici prisjete redoslijeda radnji. Na komad karton potrebno je nacrtati stazu koja predstavlja linearnu radnju i na stazi označiti nekoliko postaja s pitanjima

koja označavaju ključne dijelove priče. Krećući se stazom, učenici zastaju na postajama i u nekoliko rečenica prepričavaju što se dogodilo u tom dijelu priče.

6. Vrtuljak priče

Ova aktivnost zahtijeva izradu vrtuljka – karton izrežemo u oblik kruga i podijelimo na nekoliko dijelova koji će predstavljati određeni segment priče (likove, mjesto radnje, motive). Sredinu kruga probušimo i uz pomoć čavlića postavimo strelicu koju će učenici zavrtjeti. Zadatak učenika je da objasne ili smjeste u priču onaj segment koji je strelica pokazala. Na jednom vrtuljku mogu se nalaziti svi elementi priče, a možemo izraditi i tematske vrtuljke, jedan samo s likovima, jedan s mjestima radnje, jedan s predmetima iz priče, itd. Tim se načinom može bolje provjeriti razumijevanje pročitanoj jer ova aktivnost ostavlja mjesta za postavljanje složenijih i detaljnijih pitanja. Vrtuljak se prilagođava djelu i dobi učenika, a pitanja moraju biti zanimljiva i dati učenici mogućnost da se kreativno izraze.

7. Kocka za prepričavanje

Nakon što s učenicima utvrdimo likove i ključne događaje u priči zajedno izrađujemo kocku za prepričavanje. Na šablonu kocke zapisujemo ili crtamo elemente priče (likove, događaje) i slažemo kocku spremnu za bacanje. Svaki učenik baca kocku i pojam koji dobije bacanjem treba opisati i smjestiti u priču. Osim za ponavljanje, kocku možemo koristiti i za druge sadržaje kao na primjer stvaranje nove priče.

8. Pričljivi plakat

Zadatak učenika je da naprave plakat kojim će izlagati sve o svom najdražem liku iz priče, ali tako da izrade otvor na plakatu kako bi lice lika zamijenili svojim. Tako će oživjeti svoj plakat, a mogu dodati i otvor za ruke što će izlaganje učiniti još zabavnijim.

9. Osobna karta lika

Učenici odabiru jednog lika iz priče i izrađuju njegovu osobnu kartu sa svim važnim informacijama o liku (ime, prezime, datum rođenja, zanimanje, opis,...). Osim informacija o liku, učenici lik moraju i nacrtati. Složenost osobne karte ovisi o dobi učenika i književnom djelu koje se obrađuje. Ako neki lik nije detaljno opisan, učenici izmišljaju informacije koje moraju biti što kreativnije.

10. Intervju s likovima

Jedan učenik preuzima ulogu lika, poistovjećuje se s likom i odgovara na pitanja iz pozicije tog lika. Pitanja postavljaju svi učenici iz razreda ili pak jedan učenik preuzima ulogu novinara i „ispituje“ lika. Ovom aktivnošću lako možemo provjeriti razumijevanje pročitanoj

6.2. Primjer pripreme za izvođenje kreativnog sata lektire u 2. razredu osnovne škole

U nastavku ću prikazati dva blok sata nastave lektire u drugom razredu osnovne škole. U nastavnim satima koriste se različite kreativne ideje iz priručnika „Kreativni pristup lektiri“. Odlučila sam se za priče „Ružno pače“ i „Pinokio“. Za ovaj prikaz nisam koristila niti jedan metodički sustav, već sam strukturu sata podijelila na uvodni dio, glavni dio i završetak.

Hans Christian Andersen – Ružno pače

Razred	2.
Trajanje	90 min – 2 školska sata
Nastavno područje	Književnost i stvaralaštvo
Nastavna jedinica	Hans Christian Andersen – Ružno pače
Tip sata	Sat obrade lektirnog djela
Odgojno-obrazovni ishodi i razrada	<p>OŠ HJ B.3.1. Učenik povezuje sadržaj i temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom.</p> <ul style="list-style-type: none">– iskazuje misli i osjećaje nakon čitanja književnoga teksta– prepoznaje temu književnoga teksta– povezuje temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom <p>OŠ HJ B.3.2. Učenik čita književni tekst i uočava pojedinosti književnoga jezika.</p> <ul style="list-style-type: none">– prepoznaje redoslijed događaja– povezuje likove s mjestom i vremenom radnje– opisuje likove prema izgledu, ponašanju i govoru <p>OŠ HJ B.3.3 Učenik čita prema vlastitome interesu te razlikuje vrste knjiga za djecu.</p> <ul style="list-style-type: none">– razlikuje slikovnicu, zbirku pjesama, zbirku priča, dječji roman, basnu, igrokaz– razvija čitateljske navike kontinuiranim čitanjem i motivacijom za čitanjem različitih žanrova <p>OŠ HJ B.3.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – koristi se jezičnim vještinama, aktivnim rječnikom i temeljnim znanjima radi oblikovanja uradaka u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje – istražuje, eksperimentira i slobodno radi na temi koja mu je bliska – stvara različite individualne uratke: stvara na dijalektu / mjesnom govoru, piše i crta slikovnicu, glumi u igrokazu, stvara novinsku stranicu, piše pismo podrške, crta naslovnicu knjige, crta plakat, crta strip – razvija vlastiti potencijal za stvaralaštvo
Nastavni oblici i metode	frontalni rad, individualni rad, rad u paru metoda slušanja, metoda pisanja, metoda crtanja, metoda usmenog izlaganja
Nastavna sredstva i pomagala	PP prezentacija, slikovne ilustracije, projektor
Međupredmetne teme	<p>goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu. - uključuje se u zajedničke aktivnosti razrednog odjela i izvršava svoj dio zadatka.</p> <p>osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. - emocije iskazuje u skladu sa situacijom i općeprihvaćenim normama.</p> <p>osr A.1.4. Razvija radne navike. - ispunjava obveze uz nadzor.</p> <p>uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. - pojedine ideje ili situacije može osmisliti i prikazati na drugačiji način.</p> <p>uku D.1.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. - poštuje pravila skupine i sudjeluje u donošenju pravila.</p>
Tijek izvođenja nastavnog sata	
UVODNI DIO	Učiteljica započinje sat tako da učenike podijeli u parove onako kako sjede. Svaki par dobiva nekoliko sličica/ilustracija (Prilog 1). Zadatak učenika je da u paru osmisle kratku priču (nekoliko rečenica) uz pomoć sličica koje su dobili. Za rad imaju 5 minuta, a nakon toga svaki par prepričava priču koju je osmislio.

	<p>Nakon toga učiteljica učenicima pušta audio zapis sa zvukovima koje možemo čuti na farmi (https://www.youtube.com/watch?v=Oh63oc2pcPc&t=13s). Slijedi razgovor o onome što su učenici čuli. Neka od pitanja koje učiteljica može postaviti učenicima: <i>Koje ste zvukove čuli? Jeste li prepoznali koju životinju? Ako jeste, koju? Kako se glasa krava? Kako se glasa kokoš? Što mislite, gdje se nalaze ove životinje? Gdje bi se još mogle nalaziti? Što se nalazi oko njih?</i></p> <p>Učiteljica najavljuje temu sata: <i>Vaš zadatak bio je pročitati lektirno djelo „Ružno pače“, autora Hansa Christiana Andersena. Danas ćemo malo razgovarati o toj priči, poigrati se i nešto naučiti. Za početak, ja ću vam još jednom pročitati priču, a vi se udobno smjestite i pažljivo slušajte.</i></p>
<p>GLAVNI DIO</p>	<p>1. aktivnost</p> <p>Učiteljica zamračuje učionicu i pokreće PP prezentaciju na kojoj se nalaze ilustracije događaja iz priče „Ružno pače“ (Prilog 2). Učenici pažljivo slušaju i prate ilustracije. Nakon čitanja učiteljica učenicima postavlja nekoliko pitanja o priči, na primjer: <i>O kome govori ova priča? Gdje se priča događa? Koja su sve mjesta spomenuta u priči? Koliko traje ova priča? Koji se likovi spominju u priči? Kako je izgledalo Ružno pače? Što misliš, kako se Ružno pače osjećalo kada su mu se svi rugali? Što se dogodilo na kraju?</i></p> <p>2. aktivnost</p> <p>Učiteljica na pod postavlja traku koja predstavlja stazu, a na traku ilustracije događaja iz priče (Prilog 3) koji predstavljaju postaje na stazi. Učiteljica izabire onoliko učenika koliko ima postaja, svaki učenik staje na jednu postaju i ukratko prepričava što se nalazi na ilustraciji i smješta taj događaj u priču. Učenici se izmjenjuju na postajama tako dugo dok svi učenici ne dođu na red.</p> <p>3. aktivnost</p> <p>Učenici stoje u dvije kolone okrenuti prema projekcijskom platnu. Učiteljica preko YouTube platforme reproducira pjesmu „Pačji ples“ uz pripadajuću koreografiju</p>

	<p>(https://www.youtube.com/watch?v=fPK3QBABVBU). Učenici prate i imitiraju pokrete prikazane na projekcijskom platnu i zajedno usvajaju „pačji ples“.</p> <p>4. aktivnost</p> <p>Učenici su podijeljeni u parove kao na početku sata. Svaki par dobiva A4 papir na kojem se nalazi „osobna karta“ Ružnog pačeta (Prilog 4). Učenici popunjavaju osobnu kartu lika, odnosno bitne informacije o liku koje se nalaze u priče. Informacije koje učenici ne mogu pronaći u priči popunjavaju prema vlastitoj želji na što maštovitiji i kreativniji način. Uz osnovne informacije potrebno je i nacrtati „fotografiju“ za osobnu kartu. Učenici za zadatak imaju 15 minuta, a nakon toga svaki par izaže svoj uradak.</p>
<p>ZAVRŠETAK</p>	<p>Učiteljica pokreće razgovor o osjećajima „Ružnog pačeta“. Postavlja sljedeća pitanja: <i>Kako je izgledalo Ružno pače? Što su ostale životinje govorile o Ružnom pačetu? Jesu li ga prihvatile? Što misliš zašto ga životinje nisu prihvatile? Kakve je naravi bilo Ružno pače? Što misliš, kako se Ružno pače osjećalo kada su ga vrijeđali? Je li ikada tebe netko vrijeđao? Kako si se osjećao/la? Je li Ružno pače reagiralo na uvrede? Reagiraš li ti kada te netko uvrijedi ili povrijedi? Kako? Jesu li životinje postupile ispravno kada nisu željele prihvatiti Ružno pače? Zašto? Jesi li se ti našao u situaciji da te netko nije prihvatio u svoje društvo? Kako si se osjećao?</i></p> <p>Učiteljica zajedno s učenicima izvodi zaključak da nije lijepo kada se nekome rugamo, kada nekog ismijavamo ili ga odbacujemo jer ga itekako možemo povrijediti. Za kraj sata učenici slušaju pjesmu „ne rugaj se“. (https://www.youtube.com/watch?v=rthMpKPwp0g)</p>

Razred	2.
Trajanje	90 min – 2 školska sata
Nastavno područje	Književnost i stvaralaštvo
Nastavna jedinica	Carlo Collodi - Pinokio
Tip sata	Sat obrade lektirnog djela
Odgojno-obrazovni ishodi i razrada	<p>OŠ HJ B.3.1. Učenik povezuje sadržaj i temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom.</p> <ul style="list-style-type: none"> – iskazuje misli i osjećaje nakon čitanja književnoga teksta – prepoznaje temu književnoga teksta – povezuje temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom <p>OŠ HJ B.3.2. Učenik čita književni tekst i uočava pojedinosti književnoga jezika.</p> <ul style="list-style-type: none"> – prepoznaje redosljed događaja – povezuje likove s mjestom i vremenom radnje – opisuje likove prema izgledu, ponašanju i govoru <p>OŠ HJ B.3.3 Učenik čita prema vlastitome interesu te razlikuje vrste knjiga za djecu.</p> <ul style="list-style-type: none"> – razlikuje slikovnicu, zbirku pjesama, zbirku priča, dječji roman, basnu, igrokaz – razvija čitateljske navike kontinuiranim čitanjem i motivacijom za čitanjem različitih žanrova <p>OŠ HJ B.3.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta</p> <ul style="list-style-type: none"> – koristi se jezičnim vještinama, aktivnim rječnikom i temeljnim znanjima radi oblikovanja uradaka u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje – istražuje, eksperimentira i slobodno radi na temi koja mu je bliska – stvara različite individualne uratke: stvara na dijalektu / mjesnom govoru, piše i crta slikovnicu, glumi u igrokazu, stvara novinsku stranicu, piše pismo podrške, crta naslovnici knjige, crta plakat, crta strip – razvija vlastiti potencijal za stvaralaštvo
Nastavni oblici i metode	frontalni rad, individualni rad, rad u paru metoda slušanja, metoda pisanja, metoda crtanja, metoda usmenog izlaganja

Nastavna sredstva i pomagala	PP prezentacija, projektor, videozapis
Međupredmetne teme	<p>goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu. - uključuje se u zajedničke aktivnosti razrednog odjela i izvršava svoj dio zadatka.</p> <p>osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. - emocije iskazuje u skladu sa situacijom i općeprihvaćenim normama.</p> <p>osr A.1.4. Razvija radne navike. - ispunjava obveze uz nadzor.</p> <p>uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. - pojedine ideje ili situacije može osmisliti i prikazati na drugačiji način.</p> <p>uku D.1.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. - poštuje pravila skupine i sudjeluje u donošenju pravila.</p>
Tijek izvođenja nastavnog sata	
UVODNI DIO	<p>Učiteljica sat započinje zagonetkom: „Drvo, pilu, oštro dlijeto voli otac moj Đepeto. Cijeli život mu je san da dočeka i taj dan, da iz drva život krene, drven dječak da se prene. A kad netko jako želi, njega čudo razveseli. Ja drveni njegov lutak Mudrost nosim u vaš kutak. Hajde, ako neko zna, da mi kaže tko sam ja?“</p> <p>Učenici dolaze do teme nastavnog sata – obrada fantastične priče Carla Collodia, Pinokio.</p> <p>Učiteljica reproducira kratak film o Pinokiu. (https://www.youtube.com/watch?v=TRSAETRNfj4). Učenici su udobno smješteni i u tišini prate film. Nakon završetka filma slijedi kratak razgovor: <i>O kome govori ova priča/film? Tko je bio Pinokio?</i></p>

	<p><i>Kako on izgleda? Kako se Pinokio ponaša? Gdje se događa radnja? U koje vrijeme se radnja događa? Koji se još likovi pojavljuju u priči? Koji likovi imaju dobre osobine, a koji loše? Kako završava priča? Razlikuju li se knjiga i film? Ako da, po čemu?</i></p>
GLAVNI DIO	<p>1. aktivnost</p> <p>Jedan učenik ulazi u lik Pinokia i sjeda pred razred. Ostali učenici u razredu su novinari i Pinokiu postavljaju pitanja. Učenici samostalno izmišljaju pitanja, a učiteljica im pomaže i navodi ih. Pitanja mogu biti: <i>Kako se zoveš? Koliko imaš godina? Odakle dolaziš? Kako ti se zovu roditelji? Imaš li brata ili sestru? Zašto si otišao od kuće? Kako si se osjećao kada su te Mačak i Lisica prevarili? Je li ti nedostajao otac i dom? Gdje si sve bio? Koga si upoznao? Hoćeš li krenuti u školu? Kako si se osjećao kada si ponovno sreo oca?</i></p> <p>Učenik koji glumi Pinokia mora odgovarati sukladno informacijama iz priče, a ako se pojavi pitanje koje nije spomenuto u priče može improvizirati. Nakon nekoliko pitanja neki drugi učenik preuzima ulogu Pinokia.</p> <p>2. aktivnost</p> <p>Učenici su podijeljeni u parove. Svaki par dobiva A3 papire i zadatak je izraditi pomičnu mapu u kojoj na prednjoj strani crtaju lik, a u unutrašnjosti pišu osobine lika. Lik mora biti podijeljen na dva dijela, jedan dio lika učenici bojaju toplim bojama, a drugi dio hladnim bojama. U dio gdje su tople boje upisuju dobre osobine lika, a u dio s hladnim bojama negativne osobine lika. Učenici za rad imaju 20 minuta nakon čega izlažu svoje radove.</p>
ZAVRŠETAK	<p>Za kraj sata učiteljica pokreće WordWall kviz kako bi ponovili bitne informacije o djelu.</p> <p>https://wordwall.net/hr/resource/23686122/hrvatski-jezik/2-r-lektira-carlo-collodi-pinocchio</p>

7. ZAKLJUČAK

Osim što je biološko biće, čovjek je i misaono i društveno biće pa stoga nema potrebu zadovoljavati samo svoje biološke potrebe već i potrebe za komunikacijom, društvom i pripadanjem zajednici. Kako bi mogao razviti te potrebe mora naučiti čitati i komunicirati u društvu. Čitanje je vještina koja je čovjeku svakodnevno potrebna. Pomoću čitanja, čovjek se razvija intelektualno, socijalno i emocionalno. Školska lektira predstavlja jednu od najvažnijih sastavnica za poticanje i razvoj učeničke motivacije za čitanje. Čitanjem lektirnih naslova i njihovom interpretacijom na nastavi lektire, učenik razvija osobnu kulturu čitanja, književni ukus, čitalačke vještine i sposobnosti koje su mu prijekopotrebne za život i daljnje obrazovanje. Nažalost, danas se sve češće javlja „kriza čitanja“, učenici izbjegavaju knjige, odbijaju čitati, a čitanje i školsku lektiru smatraju još jednom obavezom koju moraju izvršiti da bi dobili što bolju ocjenu.

Kako bi se umanjio negativan stav učenika prema školskoj lektiri potrebno je prilagoditi i osuvremeniti pristupe i metode rada, učiniti nastavu kreativnijom i zanimljivijom, ali i dati učenicima mogućnost da sami izaberu djela koja su im sadržajno zanimljiva, a u isto vrijeme i poučna i zabavna. Zadaća učitelja je stvoriti pozitivnu i poticajnu radnu atmosferu, prilagoditi sadržaje željama i mogućnostima učenika i organizirati nastavu u kojoj se učenici mogu slobodno izraziti i upotrijebiti svoju maštu i kreativnost.

U ovom sam radu navela neke aktivnosti pomoću kojih se nastava lektire itekako može izvesti na drugačiji način. Također, pokazala sam da aktualni Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik u velikoj mjeri potiče takav način rada i ostavlja učiteljima dovoljno prostora za izbor sadržaja i metoda koji su primjereni pojedinim učenicima.

Za kraj bih navela odlomak iz priručnika „Kreativni pristup lektiri“ u kojem autorice kažu: *Čitanje iz užitka nije romantičarsko shvaćanje književnosti, nego opis ljudske potrebe da se putem umjetnosti – u ovom slučaju, umjetnosti riječi – otvori, sukobi, preispita, inspirira i artikulira. Cilj svake umjetnosti, pa tako i književnosti, jest oplemeniti čovjeka; dijete koje uživa u knjigama (pa čak i onim lektirnim), a u intimi druženja s pisanom riječi dolazi do novih spoznaja, širi vidike, pogled na svijet i samoga sebe. Dobro vođenim satom lektire ti se doživljaji i spoznaje artikuliraju te omogućuju djetetu da ih zrcali i u svakodnevnom životu. Nastavni sati lektire trebali bi biti mjesto susreta čitatelja – učenika i učitelja – te prostor razmjene mišljenja, produbljivanje razumijevanja, artikulacije doživljaja, stvaranja i izražavanja potaknutoga knjigom (Težak i Gabelica, 2019).*

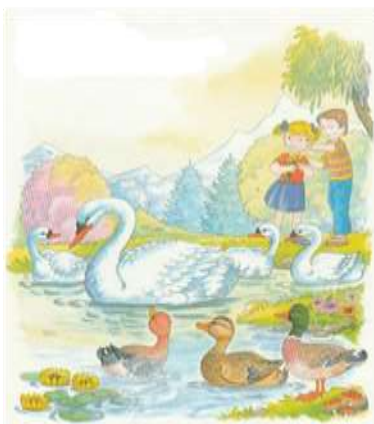
8. PRILOZI

Prilog 1.

Prilog 2.

Prilog 3.

Prilog 4.

OSOBNA ISKAZNICA	
IME I PREZIME: _____	
DATUM ROĐENJA: _____	
OPIS LIKA: _____ _____	
VOLI: _____	
NE VOLI: _____	
HOBI: _____	

9. LITERATURA

- Aleksandar Nađ-Olajoš. (2013). Kriza čitanja u suvremenoj razrednoj nastavi. *Metodički Obzori*, 8, 49–58. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/file/156469>
- Anderson, G. (2005). *Fundamentals of educational research*. London: Falmer Press.
- Anić, V. (1991). *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
- Bognar, L. (2012). Kreativnost u nastavi. *Napredak*, 153, 9–20.
- Bognar, L., i Matijević, M. (2002). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Bognar, L., i Somolanji, I. (2008). Kreativnost u osnovnoškolskim uvjetima. *Život i Škola*, 19, 87–94.
- Cindrić, M., Miljković, D., i Strugar, V. (2010). *Didaktika i kurikulum*. Zagreb: IEP - D2.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. Boston: Pearson
- Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020a). Methodological and thematic trends: A Case study of two pedagogical journals in Croatia. U: A. Lipovec, J. Batič i E. Kranjec (Ur.), *New Horizons in Subject-Specific Education/Research Aspects of Subject-Specific Didactics* (str. 159-180). Maribor: University of Maribor, University Press.
- Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020b). Through the looking glass: Methodological features of research of alternative schools. *Journal of Elementary Education*, 13(1), 55-71.
- Gorard, S i Taylor, C. (2004). *Combining methods in educational and social research*. Berkshire: Open University Press.
- Hrvatska enciklopedija. <https://www.enciklopedija.hr/>
- Huzjak, M. (2006). Darovitost, talent i kreativnost u odgojnom procesu. *Odgojne Znanosti*, 8, 289–300.
- Koludrović, M., i Reić Ercegovac, I. (2010). Poticanje učenika na kreativno mišljenje u suvremenoj nastavi. *Odgojne Znanosti*, 12, 427–439.
- Lazarich, M. (2017). *Metodika Hrvatskog jezika u razrednoj nastavi*. Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Leniček, E. (2002). *Lektira u razrednoj nastavi*. Petrinja: Visoka učiteljska škola u Petrinji.
- Lučić-Mumlek, K. (2002). *Lektira u razrednoj nastavi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Lučić, K. (2005). *Prožimanje riječi, slike i glazbe u metodici književnosti u razrednoj nastavi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Matijević, M., i Topolovčan, T. (2017). *Multimedijska didaktika*. Zagreb: Školska knjiga i Učiteljski fakultet.
- Odluka o donošenju kurikulumu za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. (2019). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html

- Previšić, V. (2007). Pedagogija i metodologija kurikuluma. In *Kurikulum - teorije, metodologija, sadržaj, struktura*. Zagreb: Školska knjiga.
- Rosandić, D. (1975). *Problemska, stvaralačka i izborna nastava književnosti*. Sarajevo: Svjetlost.
- Rosandić, D. (2013). *Obrazovni kurikulumi, standardi i kompetencije*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- Simel, S., i Gazibara, S. (2013). Kreativnost u nastavi hrvatskog jezika. *Život i Škola*, 29, 188–204.
- Starko, A. J. (2010). *Creativity in the Classroom*. New York: Routledge.
- Stevanović, M. (1986). *Kreativnost nastavnika i učenika u nastavi*. Pula: Istarska naklada.
- Stevanović, M. (2004). *Modeli kreativne nastave*. Rijeka: Andromeda.
- Stoll, L., i Fink, D. (2000). *Mijenjamo naše škole: Kako unaprijediti djelotvornost i kvalitetu škola*. Zagreb: Educa.
- Težak, D., i Gabelica, M. (2019). *Kreativni pristup lektiri*. Zagreb: Ljevak.
- Topolovčan, T. (2016). Art-based research of constructivist teaching. *Croatian Journal of Education*, 18(4), 1141-1172.
- Topolovčan, T. (2017). Utemeljena teorija u istraživanjima odgoja i obrazovanja. S. Opić, B. Bognar i S. Ratković (Ur.), *Novi pristupi metodologiji istraživanja odgoja* (str. 129-149). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Topolovčan, T., Dubovicki, S. (2019). The Heritage of the Cold War in contemporary curricula and Educational Reforms. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 9(2), 11-32.
- Topolovčan, T., Rajić, V. i Matijević, M. (2017). *Konstruktivistička nastava: teorija i empirijska istraživanja*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Vican, D., Bognar, L., i Previšić, V. (2007). Hrvatski nacionalni kurikulum. In *Kurikulum - teorije, metodologija, sadržaj, struktura*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vrsaljko, S., i Ivon, K. (2009). Poticanje kreativnosti u nastavi hrvatskog jezika i književnosti. *Magistra Ladertina*, 4, 145–157.

10. BIOGRAFIJA

Zovem se Ivana Banić. Rođena sam 21.08.1998. godine u Varaždinu. Pohađala sam Osnovnu školu Beletinec, a po završetku osnovnoškolskog obrazovanja upisala sam Gospodarsku školu Varaždin, smjer ekonomska gimnazija. Srednjoškolsko obrazovanje završila sam 2016./2017. godine nakon čega upisujem Učiteljski studij, Sveučilišta u Zagrebu na odsjeku u Čakovcu, smjer razredna nastava – modul Informatika.

11. IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mogeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni. Diplomski rad izradila sam isključivo znanjem stečenim na Učiteljskom fakultetu, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentora izv. prof. dr. sc. Tomislava Topolovčana kojemu se ovim putem srdačno zahvaljujem na pruženoj pomoći tijekom izrade diplomskog rada.

U Čakovcu, lipanj 2022.
